

yolun yine idarei hususiyede ibkasiyle ikmal ve inşa ve tamiratı mümkün olabileceği ayrıca mülalâa kılındı mâruzdur efendim.

14 Şubat 1337
Nafia Vekili
Ömer Lütfi

REİS — Nafia Vekâletinin bu tezkeresi, Ordu ahâlisinin Meclisi Âlinizde kınaat edilen tezkeresi üzerine geliyor. Ordu ahâlisi diyorlar ki, Sivas yolunu mükellefiyetimiz haricinde olarak yapmağa çalışacağız. Lâzımgelen levazımı, nevakırsı Hükümet ihzar etsin, tensip buyurursanız Nafia Encümenine tevdi edelim. (Muvazenei Maliyeye sadaları).

FERİD B. (Çorum) — Muvazenei Maliye Encümenine havale edilsin.

REİS — Nafia Encümenine havalesini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Nafia Encümenine havale olunmuştur.

2. — *Karesi Mebusu Abdülgafur Efendi ile Hasan Basri Beyin, Ayıntap İstinaf mahkemesi âzasından mevkufl bulunan bir zat hakkında Adliye Vekâletinden sual takriri.*

REİS — Ayıntap İstinaf mahkemesi âzasından bir zatın mevkufliyetinden dolayı Karesi Mebusu Abdülgafur Efendi ile Basri Beyin takrirleri var. Takririn hulâsası bu meseleye müteallik Adliye Vekâletinden sual mahiyetindedir. (Basri Beye hitaben); istizah mı, sual mi?

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Bidayette sualdir. Kâfi görülmezse istizaha kalbolunsun.

REİS — Sualdir. Tensip buyurursanız zaten Adliye bütçesinin müzakeresine başlayacağız. Bütçesinden evvel bunları okuruz.

8. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *1336 senesi Muvazenei Umumiye kanunu lâyhâsı ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

A - İktisat Vekâleti bütçesi

REİS — Şimdi iktisat bütçesinin müzakeresine başlıyoruz. Efendim iktisat bütçesinin heyet umumiyesi hakkında söz istiyen zevat Ferid Bey, Hamdi Bey.

FERİD B. (Çorum) — Efendim bütçeler senesi hâliye zarfında ika edilmiş sarfiyatı mutazammın olduğu için hattâ münakaşasız kabulünü iştirham ettiğim halde iktisat bütçesinin heyet umumiyesi hakkında bir kaç söz söylemeğe mecburiyet gördüm ve o mecburiyeti arzedeceğim.

Malûmu âlileridir ki, harbi umumî doğrudan doğruya bir iktisat muharebesidir. Yani her devlet ilhâkı araziden, bilmem neden ziyade kendi iktisadiyatını, kendi menafii ticariyesini temin edebilmek emniyesiyle bu harbe atılmış ve

cihan tamamıyla bu iktisat harbiyle altüst olmuştur. Binaenaleyh en ziyade bizi isgal edebilecek mesele iktisat meselesidir. Bir milletin istiklâli ancak iktisadiyatındaki istiklâliyle ölçülüyor. Nasıl ki, şimdiye kadar Devleti Aliyye gümrüklerine bile sahip değildi. Gereği müstakildî, fakat akpittülâsyonlar, yani malî kapitülâsyon, devleti bu istiklâlinden mahrum etmiş ve memlekette ticaretin inkişafına mâni olagelmisti. Son Sevr muahedesini tetkik edecek olursak bizim istiklâlîniyi yıkan mevad da surf iktisadi mesaildir. Tükkiyayı şurası İtalyan muntakai nüfuzu, burası İngiliz muntakai nüfuzu, burası bilmem Fransız muntakai nüfuzu olmak üzere ayırmış ve oralarda bizim bütün mahsulâtımızı, bütün iliklerimizi kemirmeğe mâtufl bir çok mevad tertip edilmiştir.

Ekserisi İktisat Vekâletine ait olmak üzere bu esas dahilinde bazı sualler sormak istiyorum: 21-22 Eylül 1336 tarihinde Zoaguldak'a veyahut Ereğli'ye bir İtalyan sefinesi gelmişti. Bunun içinden bir takım eşhas çıkararak ve bir takım levazımı feniye alarak orada bazı istikşafatta bulunacaklarını ve istikşafatın esasî orada bazı kömür madenleri meselesiyle beraber bir şimendifer inşa edeceklerini ve binaenaleyh bu inşa ile kömür ihracatı meselesinde istikşafat yapacaklarını söylemişlerdi. Takriben yirmi yirmi beş gün kadar bu heyet orada kaldı ve ondan sonra bilmiyorum hangi esbaba istinaden oradan çekildi.

Pekiyi takdir buyurursunuz ki, bizim Karadeniz sahilinde, iktisadiyat itibariyle en hayati bir meselemiz bu kömür madenleridir. Kömür madenlerine senelerdenberi Fransız şirketleri tasallut etmiş ve orada yerli müslüman ahâlinin tesis ettikleri ocakları imha edecek olan bütün vesaiti orada istimal etmişler ve bu suretle Fransız şirketi mühim bir mevki kazanmıştı. Son zamanlarda matbuatı takip buyuran arkadaşlarımız pekâlâ bilirler ki, İtalyanlarla Fransızlar arasında hususi bir antant husule gelmiştir. (Türkçesi sadaları). İtilâf husule gelmiştir. Bu kömür havzaları malûmu âlileri ikiye ayrılıyor. Birisi doğrudan doğruya Zonguldak ve havalisinde bulunanlar birisi de Ereğli havalisinde bulunanlardır. Zonguldak'ta bulunanlar, Fransızlarla demin arzettiğim vechile orada mühim bir vaziyet ihdas etmişlerdir. Diğer kısmı da İtalyanlara peşkeş çekilmiştir ve İtalyanların Eylülde bu hareketleri de gösteriyor ki; bu hususi ihtilâfın asarı fiiliyesine başlamış bulunuyorlar. Oradan hususi tanıdığım zevattan birinden hususi aldığım bir mektupta bu mesele hakkında bazı izahat veriliyor. Deniliyor ki, Ereğli'den (İhsu) mevkiine kadarki takriben sahilden altmış mil mesafeye münhasır bir kıyıdır. Orada 8 Eylül 1313 ve 5 Mayıs 1314 tarihli ruhsatnamelerle bir